

ویژگیهای امام حسین(ع) در زیارت اربعین

بهترین راه برای شناخت بیشتر امامان به‌ویژه امام حسین(ع) یاری گرفتن از حضرات معصومین(ع) می‌باشد و ما برای رسیدن به این مقصود در این مقاله سخنان گهربار امام صادق(ع) را در زیارت اربعین برگزیده‌ایم.



بهترین راه برای شناخت بیشتر امامان به‌ویژه امام حسین(ع) یاری گرفتن از حضرات معصومین(ع) می‌باشد و ما برای رسیدن به این مقصود در این مقاله سخنان گهربار امام صادق(ع) را در زیارت اربعین برگزیده‌ایم.

به گزارش خبرگزاری مهر، به مناسبت فرارسیدن اربعین مقاله ای در این خصوص برگرفته از سایت موعود در پی می آید. در زیارت اربعین، مضامین عالیّه ای را ملاحظه می کنیم که مملو از شناخت و معرفت ویژگیهای یک امام و رهبر الهی برای تحکیم اعتقادات شیعه است. شیخ طوسی رحمه الله این عبارات فاخر را در زیارت اربعین از صفوان بن مهران جمال روایت می کند که وی از مولایمان حضرت صادق(ع) آموخته و برای ما نقل کرده است. این مجموعه ارزشمند به طور کامل یک دوره امام شناسی است و هر انسان موحدی را با ویژگیهای یک رهبر الهی آشنا می کند، به این جهت توجه و عنایت به این زیارت از ویژگیهای هر شیعه تمام عیار محسوب می شود.

امام حسن عسکری(ع) در این مورد فرموده است: **عَلَامَاتُ الْمُؤْمِنِ خَمْسٌ: صَلَاةُ إِحْدَى وَ الْحَمْسِينَ وَ زِيَارَةُ الْأَرْبَعِينَ وَ التَّحْتُمُ بِالْيَمِينِ وَ تَغْفِيرُ الْجَبِينَ وَ الْجَهْرُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ؛** پنج چیز از نشانه های مؤمن است: گزاردن پنجاه و یک رکعت نماز [واجب و نافله در هر شبانه روز]، زیارت اربعین، انگشت در دست راست کردن، پیشانی بر خاک نهادن [هنگام نماز]، و بلند گفتن بسم الله الرحمن الرحيم. ۱ با مطالعه این نوشتار پاسخ این پرسش روشن می شود که چرا زیارت اربعین از نشانه های ایمان و شیعه بودن است؟ با این هدف به شرح چند فراز از این زیارت گرانقدر می پردازیم:

تأثیر کلمات معنوی در زائر

در ابتدای زیارت اربعین می خوانیم: **السَّلَامُ عَلَى وَلِيِّ اللَّهِ وَ حَبِيبِهِ السَّلَامُ عَلَى خَلِيلِ اللَّهِ وَ تَجِيبُهُ؛** ۲ سلام بر ولی خدا و حبیب [خاص] او! سلام بر دوست [و محبوب] و برگزیده خدا. ولی، نجیب، حبیب و خلیل خدا؛ چهار ویژگی امام حسین(ع) است که تک تک این واژه ها برای معرفی یک رهبر الهی کافی است. این اوصاف امام آثار تربیتی فراوانی بر روح و جسم زائر دارد که از جمله با اظهار این کلمات ولایت و دوستی خدا را در وجودش تقویت می کند. وقتی زائر با تمام وجود به صاحب چنین اوصافی تعظیم می کند، روح و جسم خود را تحت الشعاع این خصلتهای پر فضیلت قرار می دهد.

مفهوم سلام در زیارت

سلام، یکی از نامهای خدای عزوجل است. هنگامی که زائر این نام خدا را بر زبان جاری می کند، می خواهد بگوید: ای امام! خداوند حافظ مرام و مکتب تو باشد و آن را از گزند دشمنان سلامت بدارد. همچنین سلام به معنای اظهار تسلیم شدن در برابر فرمان امام (ع) است. گذشته از این دو معنا، سلام به معنای تعهد به آسایش، امنیت و سلامتی از طرف خود است و وقتی زائر به حضرت سلام می دهد، در واقع اعلام می دارد که هیچ آزار و آسیبی از ناحیه من در آن وقت و پس از آن به آن امام(ع) نخواهد رسید؛ زیرا هدف تمامی آن بزرگواران هدایت و اصلاح مردم و اعلاّی کلمة توحید و ترویج طاعت خداوند در میان مردم بوده است. به این جهت آنها از معصیت خدا و تخلف از اوامر و نواهی او، اخلاق ناپسند مردم از قبیل خود بزرگ بینی، حرص، ریا، بخل، حُب قدرت، غیبت، آزار رساندن و... اذیت خواهند شد.

زائر باید حال خود را به گونه ای قرار دهد که مورد رضایت امام باشد، نه مایه اذیت آن حضرت. آنگاه در سلام دادن به امام(ع) صادق است. زائر باید دل را با آب توبه شستشو داده، اشک پشیمانی از دیدگان فرو ریزد، و پس از آن به امام عرض سلام داشته باشد.

زائر با عرض سلام، خود را به آن حضرت نزدیک نموده و با تکرار این واژه ادب، روح و روان خود را به لحاظ نزدیکی به ایشان، از پستیها، رذائل و آلودگیها پاک می نماید و سلام را چنان با ادب و خلوص و اشک و آه بر دل القا می نماید تا سلامتی کامل حاصل گردد و موجب جواب سلام آن بزرگوار گردد.

در واقع زائر با عرض سلام بر آن حضرت و یارانش چهره اجتماعی- سیاسی خود را نمایان ساخته و اعلان می دارد که نه تنها با بت درون خود مبارزه می کند؛ بلکه همانند خود آن بزرگوار، با طاغوتیان، ظالمان، مستبدان و خائنین به مردم در ستیزه بوده و با شعار سلام، خود را در زمره یاران آن حضرت قرار می دهد. ۳

ویژگیهای امام حسین(ع)

۱. مقام عبودیت

در فرازی از زیارت اربعین می خوانیم: **السَّلَامُ عَلَى صَفِيِّ اللَّهِ وَ ابْنِ صَفِيهِ السَّلَامُ عَلَى الْحُسَيْنِ الْمَظْلُومِ الشَّهِيدِ؛** سلام بر بنده خالص، و فرزند بنده خالص خدا، سلام بر حسین مظلوم شهید.

عبودیت از ویژگیهای امام حسین(ع) و پیروان آن گرامی است. تا فردی به مقام بندگی خالص خدا نرسد، هرگز نمی تواند به

سوی کمال حرکت کند. خداوند در قرآن فرموده: (وَ الصَّافَاتِ صَفًّا)؛ ۴ یعنی قسم به آن نفوسی که از روی حقیقت و صمیم قلب در حضور من در مقام اطاعت و بندگی خالصانه صف کشیده، مرا برای خود، مراد و مقصود قرار داده، به غیر از من به هیچ چیز دیگری التفات نمی کنند.

و در جایی دیگر بندگی خالصانه را منشأ علم و رحمت الهی قلمداد کرده، می فرماید: (فَوَجَدَا عَبْدًا مِنْ عِبَادِنَا آتِينَاهُ رَحْمَةً مِنْ عَيْنِنَا وَ عَلَّمْنَاهُ مِنْ لَدُنَّا عِلْمًا)؛ ۵ [موسی (ع) و همراهش] بنده ای از بندگان ما را یافتند که رحمت و موهبت عظیمی از سوی خود به او داده، و علم فراوانی از نزد خود به او آموخته بودیم.

این آیه نشان می دهد که برترین افتخار هر انسانی آن است که بنده خالص خدا باشد و این مقام عبودیت است که انسان را مشمول رحمت الهی می سازد و دریچه های علوم را به قلبش می گشاید. در حقیقت جوهره علم الهی از عبودیت و بندگی خدا سرچشمه می گیرد.

اساساً رمز دستیابی امام حسین (ع) به مقامات والا، عبودیت و تسلیم محض خدا بودن آن حضرت بود. همان چیزی که در هر زیارتی به آن شهادت می دهیم و حتی خود حضرت همواره به آن افتخار می کرد، نمونه اش این روایت است:

امام حسین (ع) به همراه انس بن مالک به کنار قبر مادر بزرگش حضرت خدیجه (ع) آمدند. امام در کنار قبر آن بانوی اسلام گریه کرد، سپس به انس فرمود: مرا تنها بگذار! انس می گوید: به کناری رفتم و از دید آن حضرت پنهان شدم. آن حضرت به نماز و ذکر و دعا مشغول شد. وقتی که مناجاتش به طول انجامید، نزدیک آمد، شنیدم که این گونه نجوا می کرد:

يَا رَبِّ! يَا رَبِّ! أَنْتَ مَوْلَاهُ

فَارْحَمْ عَبْدًا إِلَيْكَ مَلْجَأُهُ

پروردگارا! پروردگارا! تو مولای او هستی، به بنده ای که پناهگاهی به جز تو ندارد، رحم کن.

يَا ذَا الْمَعَالِي! عَلَيْكَ مُعْتَمِدِي

طُوبَى لِمَنْ كُنْتَ أَنْتَ مَوْلَاهُ

ای خدایی که دارای شکوه و عظمتی! پشتیبانم تویی. خوشا به حال آن کس که تو مولای او هستی.

طُوبَى لِمَنْ كَانَ خَادِمًا أَرْقَا

يَشْكُو إِلَى ذِي الْجَلَالِ بَكْوَاهُ

خوشا به حال کسی که خدمتگزار و شب زنده دار است و گرفتاریش را فقط به خدای بزرگمنش خویش عرضه می دارد.

وَمَا بِهِ عِلَّةٌ وَلَا سَقَمٌ

أَكْثَرَ مِنْ حَيْثُ لِمَوْلَاهُ

هیچ گونه بیماری و ناراحتی ندارد که بیشتر از محبت به مولایش باشد.

إِذَا إِشْتَكَى بَنُوهُ وَ عَصْنَتُهُ

أَجَابَهُ اللَّهُ ثُمَّ لَبَّاهُ

هرگاه غصه و ناراحتی اش را با خدایش در میان می گذارد، خداوند او را پاسخ داده و اجابت می کند.

إِذَا ابْتُلِيَ بِالظَّلَامِ مُبْتَهَلًا

أَكْرَمَهُ اللَّهُ ثُمَّ أَذْنَاهُ ۶

هرگاه به گرفتاری مبتلا گردد، در تاریکی با التماس و ناله خدایش را می خواند و خداوند او را گرمی داشته و به خود نزدیک می گرداند. اگر ما نیز طالب قرب الهی هستیم و می خواهیم مؤمن حقیقی و واقعی باشیم و ادعای پیروی از مکتب آن حضرت را داریم، باید در هر حال تسلیم فرمان حق باشیم؛ حتی اگر بر خلاف خواسته و سلیقه ما باشد. با نجوای زیارت اربعین تعهد کنیم که از این پس با پیروی از آن گرمی خدا را خالصانه بندگی کنیم.

۲. تحمل غم و اندوه برای اصلاح جامعه

السَّلامُ عَلَى أَسِيرِ الْكُرْبَاتِ وَ قَتِيلِ الْعَبْرَاتِ؛ سلام بر آن اسیر [غم و اندوه و] مصائب سخت [عالم] و کشته آب چشمان. امام (ع) همواره سنگ صبور جامعه و در معرض آزارهای روحی و جسمی بوده و مشکلات را به جان می خرد و همواره رهبران الهی و پیروان واقعی آنان بیشترین فشار روحی، صدمات روانی، غم و اندوه را تحمل می کنند.

امام صادق (ع) فرمود: إِنَّ أَشَدَّ النَّاسِ بَلَاءً الْأَنْبِيَاءُ ثُمَّ الَّذِينَ يَلُونَهُمْ ثُمَّ الْأُمَمُ ثُمَّ الْأُمَمُ ثُمَّ الْأُمَمُ؛ ۷ رنج و ناراحتی انبیا شدیدتر از دیگران است. از آن پس، کسانی که پشت سرشان می آیند و سپس هر که شبیه تر باشد. همچنانکه گفته اند: آن که در این بزم مقرب تر است جام بلا بیشترش می دهند

در روایت سلمان نیز نشانه های مؤمن آمده است که: فَعِنْدَهَا يَذُوبُ قَلْبُ الْمُؤْمِنِ فِي جَوْفِهِ كَمَا يَذُوبُ الْمِلْحُ فِي الْمَاءِ مِمَّا يَرَى مِنَ الْمُتَكَبِّرِ فَلَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يَغْيِرَهُ؛ ۸ مؤمن در اثر مشاهده منکرات و بی بند و باریها و نداشتن توان مقابله و تغییر وضع موجود، [چنان در فشار روحی قرار می گیرد که] قلبش آب می شود، هم چنانکه نمک در آب ذوب می شود.

معمر بن خلاد می گوید: در محضر حضرت رضا (ع) از آسایش و راحتی در عصر امام قائم (ع) سخن به میان آمد، حضرت فرمود: أَنْتُمْ الْيَوْمَ أَرْحَى بَالًا مِنْكُمْ يَوْمَئِذٍ قَالَ: وَ كَيْفَ؟ قَالَ: لَوْ قَدْ حَرَجَ قَائِمًا (ع) لَمْ يَكُنْ إِلَّا الْعَلَقُ وَ الْعَرَقُ وَ الْقَوْمُ عَلَى السُّرُوجِ وَ مَا لِيَّاسُ الْقَائِمِ (ع) إِلَّا الْغَلِيظُ وَ مَا طَعَامُهُ إِلَّا الْجَشِيبُ؛ ۹ شما امروز راحت تر از هنگام ظهور قائم خواهید بود. عرض کردند: چگونه؟

حضرت فرمود: زیرا اگر قائم ما خروج کند جز زحمت و مشقت نخواهد بود، و مردم باید همواره بر زین اسبان سوار شوند [و جهاد کنند]، و لباس قائم (ع) درشت و خشن و غذایش خشک خواهد بود.

۳. بخشیدن هستی خود برای نجات جامعه

وَ بَذَلَ مُهْجَتَهُ فِيكَ لِيَسْتَنْقِذَ عِبَادَكَ مِنَ الْجَهَالَةِ وَ حَيْرَةِ الضَّلَالَةِ؛ ۱۰ خداوند! او خون پاك قلبش را در راه تو بذل کرد [و جانش را فدا نمود] تا بندگان را از جهالت و حیرت و گمراهی نجات دهد.

از مهم ترین محورهای زیارت اربعین، بیان فلسفه قیام عاشورا است که در یک جمله کوتاه تمام مقصود حضرت اباعبدالله (ع) بیان گردیده است. امام صادق (ع) در این فراز به صراحت تمام عرضه می دارد که امام حسین (ع) تمام هستی خود را فدا کرد تا بندگان خدا را از بند جهالت، تاریکی و گمراهی رها کرده و به سوی نور و کمال هدایت رهنمون کند. این همان هدف نهایی تمام پیامبران (ع) و فرستادگان الهی در طول تاریخ بوده است که در قیام عاشورا به اوج خود رسید.

انقلاب ارزشها

در تاریخ می خوانیم: بعد از بعثت رسول گرامی اسلام (ص) اصول و ارزشهای جاری در جامعه که علیه مصالح دنیا و آخرت مردم بود، به ارزشهای انسانی و الهی تبدیل شد. خرافه پرستی به حقیقت یابی، و جنگ و خونریزی و ناعدالتی به قسط و عدل و مساوات بدل گردید و انسانهای در ظاهر پایین درجه، به افرادی مورد اعتماد و دارای منزلت اجتماعی والایی تبدیل شدند. تمام قوانین و ملاکهای ظاهری و مادی جای خود را به معیارهای ارزشمند و متعالی داد. پیامبر رحمت (ص) حتی به کارگزاران خویش تأکید می نمود که در تبدیل و تغییر روشهای غلط و رسوم جاهلانه نهایت تلاش خود را به عمل آورند.

هنگامی که معاذ بن جبل را به سوی یمن می فرستاد، به او فرمود: ای معاذ! آثار جاهلیت و رسوم باطل را بمیران و سنتهای متعالی اسلامی را در میان مردم ترویج کن! آن گرامی، در آخرین فرازهای پیام حج خود، به انقلاب ارزشها و حرکت به سوی زیباییها و کمالات تأکید ورزید و فرمود: أَلَا كُلُّ شَيْءٍ مِنْ أَمْرِ الْجَاهِلِيَّةِ تَحْتَ قَدَمِي مَوْضُوعٌ؛ ۱۱ بدانید تمام باورها و رسمهای ایام جاهلیت را زیر پای خود نهاده و باطل اعلام می کنم.

امام حسین (ع) نیز انقلاب تاریخی خود را انقلاب ارزشها معرفی کردند و فرمودند: إِيَّا أَدْعُوكُمْ إِلَى اللَّهِ وَ إِلَى نَبِيِّهِ فَإِنَّ السُّتَةَ قَدْ أُمِيتَتْ فَإِنْ تُجِيبُوا دَعْوَتِي وَ تُطِيعُوا أَمْرِي أَهْدِكُمْ سَبِيلَ الرَّشَادِ؛ ۱۲ من شما را به سوی خدا و رسول دعوت می نمایم؛ زیرا سنت ارزشمند پیغمبر خدا (ص) از بین رفته است. اگر شما دعوت مرا بپذیرید و امر مرا اطاعت کنید، من شما را به راه هدایت راهنمایی می کنم.

امام حسین (ع) همانند جدش رسول خدا (ص) چراغ روشنی بخش در تاریکیهای جهل و نادانی بود و همانند شمعی خود را فدا کرد تا مردم در پرتو نور او به ارزشهای اخلاقی دست یابند. چنانکه قرآن پیامبر اکرم (ص) را چراغ روشنی بخش در تاریکیهای جهل و نادانی معرفی می کند و می فرماید: (يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَ مُبَشِّرًا وَ نَذِيرًا * وَ دَاعِيَا إِلَى اللَّهِ بِإِذْنِهِ وَ سِرَاجًا مُنِيرًا)؛ ۱۳ ای پیامبر! ما تو را گواه فرستادیم و بشارت دهنده و انذارکننده! و تو را دعوت کننده به سوی خدا به فرمان او قرار دادیم، و چراغی روشنی بخش!

پیامبر (ص) نیز امام حسین (ع) را چراغ روشنی بخش هدایت معرفی کرده و فرمود: إِنَّ الْحُسَيْنَ مُصْبِحُ الْهُدَى وَ سَفِينَةُ التَّجَاةِ؛ ۱۴ همانا حسین (ع) چراغ هدایت و کشتی نجات است.

۴. ذلت و خواری دشمنان امام حسین (ع)

وَ أَشْهَدُ أَنَّ اللَّهَ مُنْجِرٌ مَا وَعَدَكَ وَ مُهْلِكٌ مَنْ حَذَلَكَ وَ مُعَذِّبٌ مَنْ قَتَلَكَ؛ و گواهی می دهم که خدای متعال وعده ای که به تو داده است، البته به آن وفا می کند و آنان که تو را خوار [و مضطرب] گذاشتند، همه را هلاک کند و قاتلانت را عذاب سخت چشاند.

از دیگر پیامهای زیارت اربعین جاودانگی حماسه عاشورا است و این در حقیقت حکایتگر یک پیام غیبی و تحقق وعده الهی است که حضرت زینب (ع) نیز در خطبه ای که در مجلس یزید قرائت کرد، به آن اشاره نمود. آن گرامی در سخنان خویش از آینده دردناک یزیدیان پرده برداشت و فردای درخشان حماسه آفرینان عاشورا و پیروزی همیشگی مرام حسینی را نوید داد و به یزید این چنین نهیب زد: فَكَيْدُ كَيْدِكَ وَاسِعٌ سَعِيكَ وَنَاصِبٌ جُهْدُكَ قَوْلُ اللَّهِ لَا تَمُحُو ذِكْرَنَا وَ لَا تُمِيتُ وَحْيَنَا وَ لَا تُدْرِكْ أَمْرَنَا وَ لَا تَدْحَضُ عَنْكَ عَارَهَا وَهَلْ رَأَيْكَ إِلَّا قَتْدٌ؟ وَ أَيَّامُكَ إِلَّا عَدْدٌ؟ وَ يَوْمٌ يَنَادِي الْمُتَنَادِي: أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ؛ ۱۵ [ای یزید!] هر نیرنگی که خواهی بزن، و هر اقدامی که توانی بکن و هر کوشش که داری، دریغ مدار! سوگند به خدا که نمی توانی نام ما را محو کنی و نمی توانی نور وحی ما را خاموش نمایی. تو نمی توانی عظمت امر ما را درک کنی و ننگ این ستم را هرگز از خود نتوانی زدود؟! آیا غیر از این است که رأی، [طرح و نقشه های] تو سست و مدت حکومت تو اندک و جمعیت تو پراکنده است؟ آن روزی که منادی فریاد می زند: آگاه باشید، لعنت خدا بر گروه ستمکاران باد.

یادگار رسول خدا (ص) در آن موقعیت حساس و تاریخی - که هیچ سخنور ماهر؛ حتی قادر به تعادل در گفتار نیست- چنان با اعتماد به نفس عمیقی خبر از آینده داد و پیش بینی دقیقی کرد که ما بعد از صدها سال نتایج آن را به وضوح مشاهده می کنیم. آری، امروزه این پیام زیارت اربعین تحقق یافته و پیش بینی حضرت زینب (ع) به وقوع پیوسته و در واقع وعده الهی تحقق یافته، دشمنان امام حسین (ع) خوار و رسوا گشته و عظمت نام و یاد و حماسه حسینی (ع) تمام عالم را فرا گرفته است.

ای که در کرب و بلا بی کس و یاور گشتی

چشم بگشا و ببین خلق جهان یاور توست

از دیگر پیامهای زیارت اربعین: مشمول لطف و کرم الهی، مقام شهادت، پاکی نسل، میراث دار انبیا، منصوب شدن به امامت از

سوی خدا، مدافع اسلام و اندیشه های الهی، لیاقت و شایستگی رهبری، نصیحت امت با دلسوزی، و مهرورزی می باشد.

پی نوشت:

(۱) روضة الواعظین، محمد فتال نیشابوری، نشر رضی، قم، ج ۱، ص ۱۹۵.

(۲) تهذیب الأحکام، محمد بن حسن طوسی، دارالکتب الاسلامیه، تهران، ۱۳۶۵ش، ج ۶، ص ۱۱۳؛ و کامل زیارات جعفر بن قولویه قمی، نشر الفقاهه، تهران، ص ۲۲۸. امام صادق(ع) متن زیارت اربعین را چنین نقل کرده است: السَّلامُ عَلَى وَلِيِّ اللَّهِ وَ حَبِيبِهِ السَّلامُ عَلَى خَلِيلِ اللَّهِ وَ تَحِيَّهِ السَّلامُ عَلَى صَفِيِّ اللَّهِ وَ ابْنِ صَفِيهِ السَّلامُ عَلَى الْحُسَيْنِ الْمَظْلُومِ الشَّهِيدِ السَّلامُ عَلَى أُسَيرِ الْكُرْبَاتِ وَ قَتِيلِ الْعَبْرَاتِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَشْهَدُ أَنَّهُ وَلِيُّكَ وَ ابْنُ وَلِيِّكَ وَ صَفِيكَ وَ ابْنُ صَفِيكَ الْقَائِزُ بِكَرَامَتِكَ أَكْرَمْتُهُ بِالشَّهَادَةِ وَ حَبَوْتُهُ بِالسَّعَادَةِ وَ اجْتَنَيْتُهُ بِطَيْبِ الْوَلَادَةِ وَ جَعَلْتَهُ سَيِّدًا مِنَ السَّادَةِ وَ قَائِدًا مِنَ الْقَادَةِ وَ دَائِدًا مِنَ الدَّادَةِ وَ أَعْطَيْتَهُ مَوَارِيثَ الْأَنْبِيَاءِ وَ جَعَلْتَهُ حُجَّةً عَلَى خَلْقِكَ مِنَ الْأَوْصِيَاءِ فَأَعْدَرَ فِي الدُّعَاءِ وَ مَتَحَ النُّصْحَ وَ بَدَّلَ مَهْجَتَهُ فِيكَ لِيَسْتَنْقِذَ عِبَادَكَ مِنَ الْجَهَالَةِ وَ حَيْرَةِ الضَّلَالَةِ وَ قَدْ تَوَارَرَ عَلَيْهِ مَنْ غَرَّتْهُ الدُّنْيَا وَ بَاعَ حَظَّهُ بِالْأَرْذَلِ الْأَذَى وَ شَرَى آخِرَتَهُ بِالْأَمْنِ الْأَوْكَسِ وَ تَعَطَّرَسَ وَ تَرَدَّى فِي هَوَاهُ وَ أَسْحَطَ نَبِيكَ وَ أَطَاعَ مِنْ عِبَادِكَ أَهْلَ الشَّقَاقِ وَ التِّقَاقِ وَ حَمَلَةَ الْأَوْزَارِ الْمُسْتَوْجِبِينَ النَّارَ فَجَاهَدَهُمْ فِيكَ صَابِرًا مُحْتَسِبًا حَتَّى سَفِكَ فِي طَاعَتِكَ دَمَهُ وَ اسْتَبِيحَ حَرِيمَهُ اللَّهُمَّ فَالْعَنَهُمْ لَعْنًا وَبَيِّنًا وَ عَذِّبْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا السَّلامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ السَّلامُ عَلَيْكَ يَا ابْنَ سَيِّدِ الْأَوْصِيَاءِ أَشْهَدُ أَنَّكَ أَمِينُ اللَّهِ وَ ابْنُ أَمِينِهِ عِشْتَ سَعِيدًا وَ مَضَيْتَ حَمِيدًا وَ مِتَ فَقِيدًا مَظْلُومًا شَهِيدًا وَ أَشْهَدُ أَنَّ اللَّهَ مُنْجِزُ مَا وَعَدَكَ وَ مُهِلِّكُ مَنْ حَذَلَكَ وَ مُعَذِّبُ مَنْ قَتَلَكَ، وَ أَشْهَدُ أَنَّكَ وَفَيْتَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَ جَاهَدْتَ فِي سَبِيلِهِ حَتَّى أَتَاكَ الْيَقِينُ فَلَعَنَ اللَّهُ مَنْ قَتَلَكَ وَ لَعَنَ اللَّهُ مَنْ ظَلَمَكَ وَ لَعَنَ اللَّهُ أُمَّةً سَمِعَتْ بِذَلِكَ فَرَضِيَتْ بِهِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَشْهَدُكَ أَنِّي وَلِيُّ لِمَنْ وَالَاهُ وَ عَدُوٌّ لِمَنْ عَادَاهُ بِأَبِي أَنْتَ وَ أُمِّي يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ أَشْهَدُ أَنَّكَ كُنْتَ ثَوْرًا فِي الْأَصْلَابِ الشَّامِخَةِ وَ الْأَرْحَامِ الطَّاهِرَةِ لَمْ تُنْجَسْكَ الْجَاهِلِيَّةُ بِأُنْجَاسِهَا وَ لَمْ تُلْبَسْكَ الْمُدْلَهَمَاتُ مِنْ ثِيَابِهَا وَ أَشْهَدُ أَنَّكَ مِنْ دَعَائِمِ الدِّينِ وَ أَرْكَانِ الْمُسْلِمِينَ وَ مَعْقِلِ الْمُؤْمِنِينَ وَ أَشْهَدُ أَنَّكَ الْإِمَامُ الْبَرُّ التَّقِيُّ الرَّضِيُّ الرَّكِيُّ الْهَادِي الْمَهْدِي وَ أَشْهَدُ أَنَّ الْأَئِمَّةَ مِنْ وَلَدِكَ كَلِمَةُ التَّقْوَى وَ أَعْلَامُ الْهُدَى وَ الْعُرْوَةُ الْوُثْقَى وَ الْحُجَّةُ عَلَى أَهْلِ الدُّنْيَا وَ أَشْهَدُ أَنِّي بِكُمْ مُؤْمِنٌ وَ بِإِيَابِكُمْ مُوقِنٌ بِشَرَائِعِ دِينِي وَ حَوَاتِيمِ عَمَلِي وَ قَلْبِي لِقَلْبِكُمْ سَلِمٌ وَ أَمْرِي لِأَمْرِكُمْ مُتَّبِعٌ وَ نَصْرَتِي لَكُمْ مُعَدَّةٌ حَتَّى يَأْذَنَ اللَّهُ لَكُمْ فَمَعَكُمْ مَعَكُمْ لَا مَعَ عَدُوِّكُمْ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَ عَلَى أَرْوَاحِكُمْ وَ أَجْسَادِكُمْ وَ شَاهِدِكُمْ وَ غَائِبِكُمْ وَ ظَاهِرِكُمْ وَ بَاطِنِكُمْ آمِينَ رَبَّ الْعَالَمِينَ.

(۳) با استفاده از سایت تبیان، بخش دین و اندیشه.

(۴) صفات / ۱.

(۵) كهف / ۶۵.

(۶) مناقب آل ابی طالب، محمد بن شهر آشوب مازندرانی، نشر علامه، قم، ۱۳۷۹ ق، ج ۳، ص ۲۲۵.

(۷) کافی، محمد بن یعقوب کلینی، دارالکتب الاسلامیه، تهران، ۱۳۸۸ ق، ج ۲، ص ۲۵۲.

(۸) مستدرک الوسائل، محدث نوری، مؤسسه آل البيت، قم، ۱۴۰۸ ق، ج ۱۱، ص ۳۷۲.

(۹) مسند الإمام الرضا(ع)، شیخ عزیز الله عطاردی خبوشانی، مؤسسة طبع و نشر آستان قدس رضوی، ج ۱، ص ۲۱۹.

(۱۰) در بعضی از نسخه ها مثل کامل زیارات این عبارت این گونه آمده است: بَدَّلَ مَهْجَتَهُ فِيكَ لِيَسْتَنْقِذَ عِبَادَكَ مِنَ الضَّلَالَةِ وَ الْجَهَالَةِ وَ الْعَمَى وَ الشُّكِّ وَ الْارْتِيَابِ إِلَى بَابِ الْهُدَى ... کامل زیارات، ابن قولویه، ص ۲۲۸.

(۱۱) سیره ابن هشام، ابو محمد عبد الملك بن هشام حمیری، دار القلم، بیروت، ج ۴، ص ۲۵۰.

(۱۲) بحار الأنوار، محمد باقر مجلسی، مؤسسه الوفاء، بیروت، ۱۴۰۳ق، ج ۴۴، ص ۳۴۰.

(۱۳) احزاب / ۴۵ و ۴۶.

(۱۴) مدينة المعاجز، سید هاشم بحرانی، مؤسسه المعارف الاسلامیه، قم، ۱۴۱۴ق، ج ۴، ص ۵۱.

(۱۵) بحار الأنوار، علامه مجلسی، ج ۴۵، ص ۱۳۳؛ و مقتل خوارزمی، موفق بن احمد خوارزم، نشر مفید، قم، ج ۴، ص ۶۴۶.

منبع سایت موعود. نوشته عبدالکریم پاک نیا